

***Cîteva aspecte din lupta desfășurată,
sub conducerea P.C.R., a celulei U.T.C.
din Școala normală de învățători din Năsăud,
între anii 1933—1936***

AUREL CLEJA

Am ascultat, pînă acuma, o serie de comunicări, care ne-au prezentat înaintatele tradiții ale Țării Năsăudului, pe tărîm cultural, școlar, al unității naționale. Am ascultat aci, pe bună dreptate elogiul făcut unor mari figuri ale culturii românești, foștii noștri profesori, sau dascălii dascălilor noștri, iluștrii înaintași și pionieri ai progresului social, în această parte a țării. Ne plecăm cu venerație în fața amintirii lor !

Îmi revine sarcina să vorbesc despre cu totul alte „tradiții“ ale Țării Cătanelor Negre năsăudene și de cu totul alți dascăli eminenți ce i-a avut și promoția și generația mea. Îmi revine sarcina de a vorbi despre înscrierea Năsăudului pe traiectoria luptelor moderne, pentru prefacerile revoluționare ale țării noastre, sub conducerea partidului, acest dascăl de neîntrecut al nostru al tuturora. În acest cadru evoc lupta Celulei U.T.C., constituită dintr-o mîină de tineri elevi ai ultimelor clase ,care și-au adus cu fidelitate, devotament și abnegație, chiar dacă uneori cu anumită doză de naivitate, vigoarea celor 16—17 ani, cît aveam pe atunci pentru a o dăruî Celulei U.T.C. și partidului, într-o toamnă a anului 1933. Consimțeam astfel, ca unul din eroii unui roman, care a contribuit mult la educarea revoluționară a noastră, să ne înscriem, și pentru viitor, la toate luptele care avea să le dea în continuare proletariatul. După normele de partid sîntem deci membrii de partid de o viață de om, de 44 de ani.

Din noianul acțiunilor organizate direct, sub conducerea partidului, a organizației P.C.R. Cluj, începînd cu acele temerare îm-prăștieri de manifeste comuniste, sau alte activități legale și ilegale, ale membrilor Celulei U.T.C. care s-au soldat în mai 1936 cu „eli-minarea definitivă din toate școlile normale și secundare din țară” și cu alte sancțiuni a 7 din cei mai buni elevi ai ultimelor clase, momente care aveau să fie abia preludiul marilor acțiuni la care ne-a condus partidul și la care am participat ulterior, îmi stăruie azi în minte cîteva secvențe legate de activitatea desfășurată de Ce-lula U.T.C. în Școala de băieți din Năsăud, pe șantierul Ilva-Mică —Vatra Dodnei, în satele din jurul Năsăudului, în Fabrica de che-restea din Ilva Mică, în alte locuri de muncă, în afara școlii. Amin-tirea fugară a lor, în limita timpului propus, constituie subiectul acestei comunicări.

În ce timp istoricește și social ne plasăm ?

După criza economică din 1929—1933, într-o serie de țări ca-pitaliste din Europa se pregătește deschis terenul sau se trece des-chis la instaurarea regimurilor totalitare, a dictaturii fasciste, dic-tatura celor mai reacționare vîrfuri ale capitalului financiar, îngro-zite de spectrul, de creșterea avîntului revoluționar, dictatură care avea drept scop ieșirea din criză pe spatele muncitorilor, de a da un nou asalt împotriva mișcării muncitorești și de a pregăti in-tens războiul antisovietic, menit a lichida primul stat socialist din lume.

Mergînd pe linia stabilită de Congresul al V-lea, P.C.R. a desfășurat în acest timp lupta contra războiului imperialist. „O activitate multilaterală a desfășurat partidul nostru pentru unita-tea clasei muncitoare, pentru unirea tuturor forțelor democratice în lupta împotriva politicii de fascizare a țării și pregătirii de război,¹ așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Odată cu instaurarea fascismului în Germania ,pericolul de război și de fascizare a țării s-a mărit considerabil. Cercurile reac-ționare românești urmăreau, în acest cadru, lichidarea libertăților burghezo-democratice, care mai existau, urmăreau desființarea or-ganizațiilor democratice, și să aducă la putere regimuri totalitare, fasciste. În acest cadru, și pe plaiurile năsăudene se activizau o se-rie de forțe reacționare. Asemenea tendințe însă s-au izbit de o acțiune complexă, desfășurată sub conducerea organelor P.C.R. Cluj, mobilizate pentru înfăptuirea sarcinilor Congresului al V-lea al P.C.R., care „a orientat partidul spre intensificarea eforturilor în vederea realizării Frontului Unic Muncitoresc, întăririi unității de acțiune a clasei muncitoare, a preconizat noi forme de luptă pentru organizarea maselor largi în scopul apărării intereselor lor economice și politice“.²

Pentru a atinge asemenea țeluri P.C.R. a înființat și a îndru-mat numeroase organizații de masă legale : Frontul Plugarilor în

2. NICOLAE CEAUȘESCU, Opere vol. I, București, Ed. politică, 1968, pag. 335.

1. NICOLAE CEAUȘESCU, Opere vol. V, București, Ed. politică 1971, pag. 865.

1933 ; Comitetul Național Antifascist, în conducerea căruia pe lângă o serie de personalități culturale de mare valoare, alături de tânărul revoluționar, de 16 ani, Nicolae Ceaușescu, activa și un tânăr profesor de la Cluj — Tudor Bugnariu ; Comitetul Antifascist al Tineretului ; Comitetul Femeilor Antifasciste ; Liga Muncii ; Amicii U.R.S.S. ; Uniunea oamenilor muncii maghiari din România (M.A.D.O.S.). În munca de educare a maselor în spirit antifascist partidul a înființat și condus, în acel timp, peste 200 de gazete și publicații.

Este momentul când rolul conducător al partidului, asigurat nu de decrete, se recunoaște de către masele conduse la luptele de eliberare națională și socială de către P.C.R. — este un rol cucerit în luptă.

Este momentul să amintim aici, că în aceste lupte de proporții și cu perspective îndepărtate se remarcă pe plan național tot mai pregnant un tânăr de vîrsta noastră de care putem să afirmăm că se leagă cele mai semnificative acțiuni ale luptei U.T.C. — tovarășul Nicolae Ceaușescu aflat în primele rînduri ale luptei împotriva burgheziei, în reorganizarea conducerii U.T.C. și ulterior în conducerea U.T.C.

Numai înțelegînd aceste imperative politice și cerințele ale istoriei vom înțelege cum în cadrul indicațiilor date de către partid și după Plenara a III-a U.T.C. din 1931, care cerea intensificarea sistematică a activității U.T.C. între școlari și studenți, în marele proces de legare tot mai strînsă a partidului de mase a fost posibil ca și la Școala Normală din Năsăud, în toamna anului 1933, sub îndrumarea organelor P.C.R. și U.T.C. Cluj, ia ființă o Celulă U.T.C.

Numai așa activitatea acestei celule nu pare un caz izolat, o excepție țîșnită din „genialitatea“ unor elevi, chiar dacă aceștia erau premiați. Mediul era propice, elevii acestei școli, în majoritatea lor, erau fii de țărani săraci, orfani de război, sau fii unor funcționari împovărați de copii și greutăți materiale. O serie de elevi săraci sau din regiuni mai îndepărtate, nu mai mergeau vara acasă și rămîneau „slugi“ la școală, lucrînd în contul taxelor școlare, fie la grădina de zarzavat, la atelierile de tîmplărie pentru reparatul mobilierului școlar, la prășitul, îngrijitul, strînsul recoltei „moșiei“ școlii de la „Valea Runcului“, în comuna Rebrîșoara.

De la început în Celula U.T.C. au făcut parte elevii Cîmpeanu Mihail din comuna Gorenii — Mureș, Ciubotariu Teodor din comuna Strîmba-Bălți, Brezoi Gh. din Cadechiu — Durostor, Cleja Aurel din Năsăud, Dumitru Petre din comuna Runcul Salvei. Pe parcurs în Celula U.T.C. au mai fost primiți și alți elevi ai școlii, printre care Rațiu Anton din comuna Beclean — Someș, Vranău Vasile din comuna Maieru, Mreneș Nicolae din comuna Mintiu Năsăud, Mesaroș Vasile din comuna Reteag-Someș, Corduneanu Boris, Garbulinski Nicolae și alții.

Celula U.T.C. din Școala Normală, sub îndrumarea organizației P.C.R. Cluj, și-a propus ca odată cu desfășurarea activității ilegale, a activității de informare și educare în spiritul ideologiei comuniste, să lupte și pentru popularizarea programului, a politicii partidului, în vederea democratizării școlii, să lupte împotriva fascismului, împotriva fascizării școlii, împotriva pregătirii tineretului drept carne de tun într-un război nedrept, de cotropire, activitatea desfășurându-se atât într-un cadru legal cât și într-unul ilegal. Lupta Celulei U.T.C. din școală era deci o particularizare a luptei generale a partidului, în mediul școlar.

Uteciștii se bucurau de mare prestigiu în rîndul elevilor fiind premianții claselor, fiind foarte bine pregătiți profesional, avînd un nivel de cultură generală bogat și fiind la curent cu evenimentele politice interne și internaționale, avînd o pregătire politică superioară celorlalți elevi și chiar superioară și mai judicios orientată decît a unor profesori de pe atunci, existenți la școala noastră.

Activitatea Celulei U.T.C. din școală atât cea legală, cât și cea ilegală s-a popularizat în diferite sesiuni științifice ale cadrelor didactice și ale elevilor, în ziarul Ecoul din 11 II 1972, în suplimentul său „Ritmuri“ din mai 1971, în Revista de Pedagogie nr. 10/1975 de către acad. Stanciu Stoian, în „Psihologia socială“ de prof. univ. dr. Pop Simion de la Universitatea București, în „Amfion“ nr. 2/1971, o publicație studențească, prin panoul politic al Liceului Pedagogic din Năsăud ș.a.

În activitatea legală a celulei s-a ținut în primul rînd seama de faptul că o piedecă în calea muncii de lămurire și educare marxistă a elevilor, de orientarea lor în spiritul nou, al concepțiilor înaintate ale partidului, o constituia propaganda oficială mistică, programele școlare îmbîcsite de misticism, religia și filozofia idealistă. De aceea în cadrul luptei legale, Celula U.T.C. din școală a dus pe prim plan lupta împotriva diferitelor forme ale misticismului, folosind pentru aceasta cele mai variate metode: discuții de la om la om, citirea și răspîndirea literaturii ateiste, care promova spiritul înaintat, adevărul științific. De pe o asemenea poziție participau uteciștii și simpatizanții lor și la discuțiile organizate de cele două societăți religioase, care funcționau în școală (una catolică și alta ortodoxă), promovînd tezele materialiste, demascînd în același timp falsitatea celor idealiste, religioase. În acest cadru se demascau și așa zisele „congregații“ sau „exerciții spirituale“ organizate în anumite zile, de obicei în ajunuri de sărbători religioase, zile în care elevii nu aveau voie să vorbească, trebuiau să se gîndească la „mîntuirea sufletului“ și la Dumnezeu. Uteciștii demascau asemenea metode de îndobitocire, arătînd colegilor dedesubtul reacționar și idealist al acestor activități și în primul rînd substratul lor politic, interesul orînduirii burgheze de a crește învățători supuși atît lui Dumnezeu cât și burgheziei. Acțiunile uteciștilor au făcut pe popii școlii să renunțe de a mai organiza asemenea acțiuni.

Eliberat cîmpul de activitate de această mantie a ignoranței, s-a ușurat munca politică a U.T.C.-ului, care a căpătat obiective de luptă mult mai exacte, a avut o îndrumare de zi cu zi și mai ales după sosirea în februarie 1935, ca profesor de limba română a tovarășului Tudor Bugnariu. Profesorul T. Bugnariu, bazîndu-se pe activitatea Celulei U.T.C., a dirijat activitatea legală a elevilor dezvoltîndu-se conștiința politică, înțelegerea primejdiei ce o reprezintă pentru omenire, și tineret în deosebi, fascismul. A luptat împotriva influențelor și adeptilor legionarismului din școală și din afară. În acest cadru profesorul T. Bugnariu a desfășurat o bogată activitate legală, antifascistă, ceea ce nu l-a împiedicat, deși era riscant, fiind cunoscut ca militant comunist, să aducă de la Cluj uneori manifeste, să ne țină în cerc restrîns expunerii, să ne traducă din Capitalul și alte lucrări marxiste interzise.

În activitatea legală Celula U.T.C. activa și în cadrul activității de lectură „Spre ideal“ al cărui președinte era semnatarul acestor rînduri, precum și cu prilejul discutării lucrărilor de sinteză de an la diferite materii, pe baza unor referate, discutate înainte în celulă. Cu acest prilej se demascau teoriile burgheze apologetice ale orînduirii exploatării, obișnuindu-i pe elevi să dea riposte cunvenite fascismului, tezelor anticomuniste, pregătirilor războiului antisovietic. Cu prilejul unei conferințe ce dezbătea raportul dintre știință și religie, inițiată și ținută de un elev cu orientare de dreapta, uteciștii și simpatizanții au demascat substratul politic al acestor teze, care dealtfel nu-i aparțineau referentului, făceau parte din arsenalul propagandei burgheze, după care știința nu se poate dezvolta înafara religiei. La expunerea ținută cu prilejul unirii Ardealului, la 1 decembrie 1935, a vorbit din însărcinarea celulei, într-o adunare pe școlile din localitate elevul Mihail Cîmpeanu, care nu a orientat conferința pe o linie șovină, naționalistă, îngustă, ci a atins problemele sociale, demascînd naționalismul șovin, falsul patriotism burghez. Uteciștii și simpatizanții se ridicau împotriva unor cărți ce popularizau teze anticomuniste, idealiste făcîndu-se adnotări pe cărțile respective puțin măgulitoare la adresa acestor teze. În motivarea de eliminare a lui Dumitru Petre se aduc și asemenea învinuiri, deoarece și-a permis să adnoteze anumite cărți primite drept premiu. Despre aceste referate și luări de poziție se menționează mai pe larg și în procesul verbal de eliminare, în anul 1936, cînd se arată că „la conferințele de pedagogie, istorie, română „elevii pentru care s-a cerut eliminarea“ au manifestat idei socialiste“.

Celula U.T.C. a folosit revolta unanimă pe care o simțeau viitorii învățători și a organizat proteste comune împotriva bătăii ce se practica de către anumiți profesori în școală, proteste care mergeau pînă la părăsirea orelor profesorilor reacționari, legionari, care își permiteau să facă aprecieri huliganice sau să bată la ore. Elevii pretindeau, prin acțiuni comune tratament uman și masă îmbunătățită la internat.

În anii 1935/36 începuse să se introducă în școli educația premilitară, prilej pentru a se insufla elevilor idei anticomuniste. Pentru a lupta împotriva unei asemenea orientări uteciștii au pus în circulație o întreagă literatură antirăzboinică și luptau pe toate căile a împiedeca fascizarea școlii. S-a lansat lozinca de mare popularitate: „Nu vrem să fim carne de tun; nu facem instrucție cu haine proprii“. Aceste acțiuni antirăzboinice au mers pînă la grevă, acțiune care a constituit punctul culminant al acțiunilor antimilitariste în anul școlar 1935/36, grevă care a cuprins întreaga școală normală și parțial celelalte școli din oraș. Ca urmare a unei asemenea acțiuni cîțiva din cei mai „recalcitranți“ au fost închiși la poliția orașului Năsăud. Demonstrația și marșul organizat de ceilalți elevi, care au rupt lacătele închisorii, au eliberat deținuții. În urma acestor acțiuni s-a renunțat la noi la școală să se mai facă instrucție premilitară cu scopuri anticomuniste, de cotropire.

La serbările ce le organiza școala, atît în oraș cît și în satele din jur, uteciștii dirijau literatura adecvată, ziarul „Poporul“ scos de organizația P.M.R. Cluj, pentru sate, ajutam la organizarea organizațiilor de masă.

În cadrul acțiunilor legale s-au strîns semnături de la cetățenii din oraș și sate pentru stingerea proceselor antifasciștilor, pentru eliberarea deținuților politici. Între 1935—1937 au fost judecate o serie de procese politice la București, Craiova, Cluj, Brașov etc. În procesul de la Brașov din 1935 pe banca acuzaților se afla și tînărul Nicolae Ceaușescu. Celula noastră a strîns semnături pentru stingerea acestui proces, cît și pentru cel al lui Constantinescu-Iași și Tudor Bugnariu, cît și pentru alte procese, din acel timp. Asemenea acțiuni ne dădeau posibilitatea să informăm oamenii despre ideile politicii partidului și despre cele mai importante acțiuni ale sale. În aceste acțiuni de strîngere de semnături au fost arestați o serie de oameni din oraș și de pe satele din jur. S-au adunat și expedit la închisori colete cu alimente și îmbrăcăminte, bani și cele necesare deținuților politici.

În activitatea ilegală, Celula U.T.C. din Școala Normală de băieți din Năsăud a desfășurat între anii 1933—1936 o amplă muncă ilegală, utilizînd o bogată literatură primită de la Cluj. Celula era în posesia unor rezumate ale „Capitalului“ lui Marx, a volumului „Originea familiei, a proprietății private și a statului“ a lui Fr. Engels etc. În biblioteca ilegală aveam ultimele numere ale Scînteii ilegale, Congresele P.C. (b) al U.S., broșurile cu regulile de conspirație, ziare și broșuri editate de P.C.R., manifeste etc. Biblioteca era ascunsă în podurile și subsolul școlii. Exista și un anumit mecanism de rotare la citirea materialului ilegal. După citirea acestor materiale se făceau discuții, se întocmeau planuri de acțiune, planuri de măsuri politice.

La „Cuvîntul Liber“, ziarul democrat de la Cluj „Poporul“, la alte publicații cum era: „Alte zări“ de la Cluj, care apărea sub conducerea tovarășului T. Bugnariu, „Clopotul“, „Cuvîntul nou“,

„Bluze albastre“ etc., U.T.C.-ul avea abonamente, citite de un număr mare de elevi.

Una din acțiunile mai importante ilegale ale U.T.C.-ului din școală a fost împrăștierea de manifeste comuniste ilegale în mai multe rînduri. Una din aceste acțiuni a avut loc în iunie 1935, pe întreaga rază a județului Năsăud. Manifestele erau aduse de la Cluj, (de către legătura superioară — instructorul Leo, profesorul Bugnariu, studentul Vasile Pogăceanu sau năsăudeanul Glaser Ludovic și alții). Ultima împrăștiere de manifeste s-a făcut într-o zi de târg. Țăranii ascundeau manifestele, iar poliția ca să le confiște făcuseră cu vameșii cordon la intrarea în oraș și „cotrobăiau“ căruțele, coșurile, în căutarea lor, pentru a le aduna.

O parte din uteciști erau chemați vara la Cluj, pentru a raporta asupra activității din timpul anului și pentru a se instrui în munca revoluționară, pentru a participa la anumite acțiuni, la organizarea de greve de către Comitetul județean, Cluj. În vara anului 1935 am făcut și eu asemenea „școală“ de partid. O parte din întîlniri se țineau pe strada „Regina Maria“, la nr. 3, la o casă conspirativă, unde ne întîlneam cu tovarășa „Roza“, avînd moment conspirativ învățarea limbii franceze.

Întrețineam și organizam acțiuni în Fabrica de cherestea de la Ilva Mică, împreună cu un gaterist care la acea dată răspundea la numele conspirativ de Ostwald.

În acești ani, printre alte acțiuni ilegale pe care le-am organizat a fost și munca politică pe șantierul de cale ferată Ilva Mică — Vatra Dornei, unde ne angajam vara ca pontatori, tehnicieni geodiști, pe șantier, avînd un contact direct cu muncitorii și ostașii care lucrau aici. Muncitorii și ostașii erau receptivi la munca politică, pentru că cunoșteau din plin batojcura, umilința și mizeria. Ajutam ostașii să înțeleagă dedesupturile politicii burghezo-moșierești, pregătirile de război, precum și considerentele pentru care era numită „Marea Mută“, care nu face politică decît cînd și cum vrea burghezia, împotriva grevelor și acțiunilor muncitorești; îi mai ajutam să întocmească mici corespondențe demascatoare referitor la accidente de muncă, tratamentul inuman, mîncarea insuficientă, corespondențele ce apăreau în ziarul editat de partid „Cazarma“.

Organele de represiune, ajutate de anumiți agenți, recrutați chiar din școală, dintre elementele de dreapta, legionare, în urma unor lungi cercetări întreprinse în școală, elimină la 8 mai 1936, 7 uteciști din școală — Mihai Cîmpeanu, Cleja Aurel, Th. Ciubotariu, Brezoi Gh., Dumitru Petre, Corduneanu Boris și Garbulinschi Mihai. Primii șase dintre aceștia, considerați probabil cei mai periculoși, în momentul eliminării am fost predați, de către subdirectorul școlii, C-tin Albu, direct poliției care ne-a ridicat chiar din clasă. La poliția orașului Năsăud ne-am bucurat de tratamentul cunoscut în asemenea împrejurări, ceea ce a determinat redactarea unui memoriu de protest semnat de aproape întregul curs

superior al școlii și care demasca tratamentul inuman la care am fost supuși, tratament despre care se vorbește și în suplimentul ziarului local „Ecoul“ intitulat „Ritmuri“, numărul din mai 1976.

Din activitatea Celulei U.T.C. se desprind câteva principii :

1. Conducerea de către partid a procesului revoluționar, pentru asigurarea succesului său, este o condiție „sine qua non“.

2. O altă necesitate a luptei revoluționare este legătura strînsă cu masele. Masele sînt făuritoarele istoriei. Am activat într-o perioadă în care P.C.R. își regrupa forțele și își lărgea contactele cu pături tot mai largi.

3. Este necesară să fie desfășurată o muncă politică, de convingere și nu una administrativă, de convocare pe tabelă prin anunțuri seci, neviabile, cum se mai obișnuiește cîteodată azi.

Deși s-au împrăștiat manifeste, și au fost organizate acțiuni cu caracter de rebeliune, acțiuni antimilitariste, antistatale, nici elevii agenți ai siguranței, nici poliția n-a găsit probe materiale spre a înceta proceselor celor în cauză. Tînrul avocat T. Tanco, s-a angajat la nevoie să ne apere. Direcțiunea și poliția nu au cunoscut decît activitatea legală. Apoi chiar direcțiunea avea interesul să ascundă anumite acțiuni, chiar dacă le cunoștea, deoarece Ministrul putea desființa școala, așa cum a procedat și în alte părți.

După eliminarea din școală, majoritatea uteciștilor au ajuns la Comitetul județean P.C.R. (Dumitru, Ciubotariu, Brazoi, Corduneanu, ș.a.) care au continuat munca la resortul țărănesc și la tineret.

Eliminarea nu a constituit moment de derută sau de lașitate pentru ceilalți elevi. Activitatea revoluționară a fost continuată de ceilalți uteciști, printre care Anton Rațiu, Mesaroș Vasile, Vranău Vasile, Mreneș Nicolae și alții, care nu fuseseră eliminați. Sub conducerea lor clasa a VII-a a făcut o grevă de solidaritate cu cei eliminați. Elevii clasei a VIII-a au întocmit un memoriu de solidaritate, pe care l-au înaintat Direcțiunii. La cea de-a 25-a aniversare de la absolvirea seriei 1935/36, care a avut loc la 9—10 sept. 1961, fostul Director al Școlii, Dionisiu Maior, a adus și acest memoriu în original. El se află împreună cu alte acte și cu procesul verbal de eliminare la Arhiva Institutului de Istorie al C.C. al P.C.R., o copie fiind și la Liceul pedagogic din Năsăud, în al cărui local funcționa atunci școala noastră.

În vara anului 1970, demolîndu-se casa utecistului Dumitru Petre, din comuna Runcul Salvei, județul Bistrița-Năsăud, rudele

sale au găsit ascunse câteva numere ilegale ale „Scînteii“ și „Cazarma“, precum și o serie de broșuri ilegale cu care Celula lucra printre elevii școlii, pe șantierul Ilva Mică — Vatra Dornei, printre muncitori și ostași, materialul fiind ascuns în timpul persecuțiilor și anchetei lor, în perioada cercetărilor siguranței, în perioada martie—mai 1936, cît au durat aceste cercetări la conducerea școlii și la poliție. Pe toate le-am predat Muzeului de istorie al Mișcării Democratice din România, de la București, cu ajutorul lor constituindu-se un panou intitulat : „Mărturii ale activității unor elevi U.T.C.-iști — Bistrița-Năsăud — 1935“, panou a cărui fotocopie a fost expusă și la vitrina Liceului pedagogic din Năsăud.

Tradițiile de luptă ale Celulei U.T.C. din acel timp au fost preluate, la un nivel superior, de generațiile care sub conducerea aceluiași P.C..R glorios și învingător făurește societatea socialistă multilateral dezvoltată și premisele materiale și spirituale ale trecerii țării noastre spre comunism.